

נדרים י"ב

המשנה מדברת בנותר של עולה והחידוש שאינו מתפיש באסור נותר אלא בעיקר הקרבן ובשר שלמים לאחר זריקת הדם ואמר זה כזה, האם התכוון להתפיש בעיקרו כבשר שלמים שלפני זריקת הדם, או כבשר שלמים לאחר שהותר באכילה. ואמר רבא שיש ראייה ממה ששנינו במשנה, האומר נותר¹⁷² או פיגול¹⁷³ שאוכל לך, אסור. והרי נותר ופיגול חלים אחרי זריקת הדם, לאחר שהאיסור מחמת הנדר פקע. והוא מתפיש בעיקר הנדר, וכן כשאמר על אוכל שמונח ליד בשר שלמים, זה כזה כוונתו להתפיש בבשר שלמים לפני זריקת הדם. אמר רב הונא בנו של רב נתן לרבא, שאין ראייה כיון שהמשנה מדברת בנותר של עולה שנושרפת ואסורה בהנאה אחרי זריקת הדם, כשאמר הרי זה כנותר של עולה¹⁷⁴. ואמר רבא שאם נאמר שאם אמר על אוכל שמונח ליד בשר שלמים אחרי זריקת הדם, זה כזה, אינו מתפיש בעיקרו, אלא בהיתר, והמשנה מדברת בנותר של עולה. המשנה היתה צריכה לומר בשר עולה, ולא לומר, נותר של עולה. שהרי בשר עולה אסור מחמת הנדר, בין אם הוא נותר ובין אם אינו נותר. ואין חידוש בנותר יותר מבכל בשר עולה. תירץ רב הונא¹⁷⁵ שהמשנה אומרת נותר ופיגול להשמיע שהנדר חל לא רק כשהתפיש בבשר עולה, כשהתפיש בקרבן שהוא דבר הנדור. אלא גם כשהתפיש בנותר ופיגול של עולה, ולא אומרים שהוא התפיש באיסור נותר ופיגול באיסורים שהתורה הטילה על הקרבנות, אלא שהוא התפיש בעיקר הקרבן בדבר הנדור¹⁷⁶.

172 אין להקשות כיון שאמר בפירוש נותר, ונותר הוא רק אחר זריקת הדם כמו שאמר לאחר זריקת הדם. כיון שלא האריך בלשונו יותר משהיה אומר, זה כזה. תוס'.

173 ר"ת והר"ן לא גורסים פיגול מפני שפיגול אינו נותר בזריקת הדם, ויש גורסים נותר ופיגול, והגמרא הביאה אותו אגב הנותר. הרא"ש גורס פיגול מפני שהבשר לא הוקבע בפיגול עד שיקרבו מתיריו.

174 אבל אין לומר שכשאמר הרי זה נותר תולים לאיסור שהתפיש בנותר של עולה, שאם כן מה הקושיה ליתני כבשר עולה? הרי יש בזה חידוש גדול יותר. תוספות.

175 יכול לתרץ שיש חידוש בנותר ופיגול שנאסר אפילו שלא אמר עם כ"ף, אלא שתירץ תירוץ עדיף. ר"ן.

176 ואין להקשות סו"ס יש ראייה שמתפיש בעיקרו, מפני שבנותר ופיגול יש הוכחה שהתכוון לאיסור אבל במתפיש בבשר שלמים אם הוא מתפיש בהיתר הוא לא התכוון כלל לאסור עליו, אבל כשמתפיש בנותר התכוון לאסור עליו. או מפני שנותר ופיגול לא חל אלא מכה קדושת דבר הנדור שמעיקרא. תוס'.

ומביאה הגמרא ראייה, שהמתפיש בבשר השלמים לאחר זריקה מתפיש בעיקרו, ממה ששנינו, כיצד אדם אוסר על עצמו בנדר¹⁷⁷ כשמתפיש בדבר הנדור. אם אמר, הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום מת בו אביו, כיום שמת בו רבו, כיום שנהרג בו גדליהו בן אחיקם, כיום שראיתי ירושלים בחורבנה הרי הוא אסור. ואמר שמואל, מדובר שאסר עליו אכילת בשר ושתיית יין באחד מהימים האלה, והתפיש את אכילת הבשר והיין ביום אחר¹⁷⁸, באכילה שאסורה עליו באותם הימים¹⁷⁹. ולכאורה הברייתא מדברת כשעומד כמה שנים לאחר שאביו מת, ביום ראשון בשבת הראשון בחודש, באותו יום שאביו מת¹⁸⁰. והתפיש את היום שלפני שנים שבו אביו מת ונדר בו מבשר ויין, משמע שהנדר חל, אפילו שבשנים שאחר כך לא היה אסור בבשר ויין באותו יום. וראיה מכאן שהתפיש בעיקרו ולא בהיתר¹⁸¹, בימים אלו שהיו מותרים בשנים אחרות? דוחה הגמרא, שאפשר לומר ששמואל אמר, והוא שנדור ובא מאותו היום והילך¹⁸², והיה אסור בבשר ויין בכל שנה באותו היום שמת בו אביו. והוא מתפיש את היום שעומד בו, ביום שמת אביו שהיה אסור בבשר וביין¹⁸³.

התפיש בחלת אהרן ותרומתו מותר רבינא אמר שיש ראייה ממה ששנינו, כחלת אהרן וכתרומתו מותר¹⁸⁴. ומכאן נדייק שאם לא אמר כתרומתו, אלא כתרומה אחרת, כתרומת לחמי

177 אפילו שבנדר אדם אוסר את החפץ ולא אוסר עליו לעשות מעשה, והיה צריך לומר שאמר שהבשר והיין יהיו אסורים עליו, ולא שלא אוכל ושלא אשתה. הגמרא שבאה ללמד את דין התפסה לא דקדקה בלשונה בזה. ויש שמדייקים שכשנדר בלשון שבועה הנדר חל מדין ידות נדרים. ר"ן דף ב'.

178 אפילו כשאמר הרי עלי יום זה כיום וכו' ולא אמר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין. רא"ש.

179 אבל אינו יכול להתפיש את האכילה במה שאסור לאכול בתענית ציבור, שהיא דבר האסור.

180 לפי הר"ן דוקא כשעומד באותו היום עצמו לאחר שנים. והרא"ש אומר אפילו כשעומד ביום אחר.

181 ולא אומרים שאם התפיש בעיקרו התפיש באותו היום בשנה שמת בו אביו שנה קודם למותו שבו היה מותר בבשר ויין, מפני שקודם מיתת אביו אין לתאריך זה משמעות כל וברור שלא לכך התכוון. תוס'.

182 ואפילו שאין חידוש בדבר זה, הגמרא בשבועות אומרת שיש חידוש כשהיה נדור לא לאכול בשר ולא לשתות יין ביום שמת גדליהו בן אחיקם. שאפ' שבלי הנדר אסור לאכול בו מדרבנן הוא נחשב למתפיש בדבר הנדר ולא בדבר האסור. או שהנדר חל אפילו כשמתפיש בדבר שאסור לו ולא לאחרים, ואינו דומה לקרבן שאסור לכלם. ר"ן.

183 אבל אין ראייה שמתפיש בהיתרא ממה ששמואל מדבר רק כשנדר מאותו היום והילך, מפני שאפשר לומר ששמואל אמר כמו שהבנו בקושיה. הר"ן במסכת שבועות.

184 מפני שחלה ותרומה הן דבר האסור ולא דבר הנדור, אע"פ שחלה ותרומה נעשות על ידי דיבור. שהרי אם האיסור היה חל על ידי דיבורו היו נאסרות לכהנים, שהרי הוא לא חילק בין כהנים לישראלים. אלא התורה היא שאסרה את מה שקרא לו שם. ר"ן. והתוס' והרא"ש אומרים שגם לפני הפרשתו היו אסורים, והוא הוציא את השיריים מאיסור טבל. הרמב"ם אומר מפני שאינו יכול להתנדב ולהפריש תרומה וחלה ממה שלא חייב בהם.

תודה, ארבעת הלחמים מתוך ארבעים הלחמים שבאים עם קרבן תודה שניתנים לכהנים, אסור מפני שהיא דבר הנדור. והרי תרומת לחמי תודה נתרמת לאחר זריקת הדם של קרבן התודה, כאשר הם מותרים באכילה לכהנים¹⁸⁵!. ומכאן ראייה שגם בשלמים לאחר זריקת הדם מתפיס בעיקר הקרבן. דוחה הגמרא את הדיוק מהמשנה, שהמשנה אומרת כחלת אהרן וכתרומתו לדייק, שדוקא כשמתפיס בתרומה הנדר אינו חל, אבל המתפיס בתרומת הלשכה הנדר חל, מפני שהיו מקדישים את השקלים שתרמו בתרומת הלשכה לצורך הקרבנות, ותרומת הלשכה היא דבר הנדור.

תרומת לחמי תודה היא בכלל תרומת שואלת הגמרא, אם המתפיס בתרומת לחמי אהרן תודה מותר מפני שהתפיס בהיתר, מדוע הגמרא לא אמרה שהמתפיס בתרומת לחמי תודה מותר, אפילו שהיתה אסורה בתחילה משום נדר. וכל שכן שהמתפיס בחלת אהרן ותרומתו, שלא היתה אסורה מעולם משום נדר יהיה מותר? מתרצת הגמרא, שתרומת לחמי תודה היא גם בכלל תרומתו, מפני שאסורה לזרים. והמשנה אומרת שאם התפיס בחלה, בתרומה, ובתרומת לחמי תודה הנדר אינו חל.

ואיבעית אימא שהפרישן בלישה ותירוץ נוסף שאפילו נאמר שמדייקים מלשון המשנה שהתפיס בתרומת לחמי תודה אסור, אין ראייה שמתפיס בעיקר. ואין למנות את תרומת לחמי תודה בדברים שאי אפשר להתפיס בהם, מפני שיש תרומת לחמי תודה לפני זריקת דמים, כשהפרישן בלישה¹⁸⁶. כמו שאמר רב טובי בר קיסנא בשם שמואל, לחמי תודה שאפה ארבעה חלות, במקום ארבעים חלות יצא ידי חובה. ואפילו שצריכים ארבעים לחמים, עשרה מכל מין. וחייבים לומר שהפריש מהן את התרומה בלישה. שואלת הגמרא, הרי לומדים מהכתוב בפסוקים שצריך להביא ארבעה מיני לחמים, שלשה מצה ואחד חמץ. ועשרה לחמים מכל מין, ואיך יצא ידי חובה בארבעה

185 אין רגילים לתת אותם לכהנים עד שיהיו מותרים לאכלם. רא"ש.

186 היה אפשר לומר כשהפרישם לאחר אפייתן ולאחר שחיטת הבהמה. והגמרא אמרה כשהפרישם בלישה מפני שהוכחה שאפשר לתרום לפני זריקת הדם היא מרב טובי בר קיסנא. ר"ן.

לחמים? עונה הגמרא שיש מצוה להביא ארבעים לחמים, ואם הביא ארבעה לחמים יצא.¹⁸⁷

ואם הפרישן בלישה יצא

שואלת הגמרא, הרי צריך לתרום ארבעה לחמים לכהנים? ואי אפשר לומר שיקח

לחם אחד תרומה על ארבעתם, מפני שלומדים מהכתוב "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכֹּל קֶרֶבֶן תְּרוּמָה", שלא יקח מקרבן על חברו. ואין לומר שיקח פרוסה מכל אחד ואחד, מפני שלומדים מהכתוב "אֶחָד" שלא יקח פרוסה. אלא אומרת הגמרא, שלש מכל מין עשר חלות אחד מחמץ, אחד ממצה, אחד מרקיקים, ואחד מרבוכה. והפריש אחת מכל מין, ואחר כך עשה חלה אחת מתשע החלות שנותרו בכל מין¹⁸⁸.

לימא כתנאי

ולכאורה תנאים נחלקו במי שהתפיס בבשר שלמים לאחר זריקת דמים. שנינו

בברייתא, הרי עלי כבכור רבי יעקב אוסר ורבי יהודה¹⁸⁹ מתיר. אם נאמר שהם חולקים לפני זריקת דמים ואמר הרי עלי כבכור¹⁹⁰ מדוע רבי יהודה מתיר, ואם אחרי זריקת דמים מדוע רבי יעקב אוסר!. אלא מדובר כשמונח לפניו בשר בכור, ולידו מונח בשר אחר, ואמר זה כזה. רבי יעקב סובר שהוא מתפיס בעיקרו, וכיון שבעל הבהמה מקדיש את הבכור הוא מתפיס בדבר הנדור, אפילו שהוא קדוש מרחם, והנדר חל ואסור. ורבי יהודה¹⁹¹ סובר שהוא מתפיס בבשר הבכור כמו שהוא עכשיו והוא מתפיס בהיתר ומותר.

התנאים נחלקו אם מתפיסים בבכור מי שמתפיס בבשר בכור אחרי זריקת הדם לפני זריקת הדם

מתפיס בעיקרו, או לא. ולדברי הכל¹⁹² מדובר במתפיס בשר בכור לפני

187 כיון שבקדשים כשלא שנה הכתוב אינו מעכב.

188 לפי הר"ן והרא"ש עשה עשר חלות מכל מין ואחר כך עשה עיסה מכל תשע מהן. ראשונים אחרים מסבירים שהפריש מכל אחת ארבעת החלות עשירית לתרומה, ועשה מהנותר מכל אחת חלה גדולה. תוס'.

189 או רבי יוסי ולא רבי יהודה, לפי הרש"ש והגרי"ב.

190 הגמרא לא אומרת שמדובר כשאמר הרי עלי כבכור, ודאי כונתו להתפיס בו בשעה שהוא אסור, כמו שהמשנה לקמן אומרת באומר חטאת, תודה, שלמים מה שאוכל לך, אסור. ולא מביאים משם ראיה. מפני שהגמרא רוצה להביא את האפשרות שמדובר לאחר זריקת דמים. ר"ן ורא"ש.

191 או רבי יוסי.

192 הלשון דברי הכל קשה. רשב"א.

זריקת דמים, כשאמר הרי עלי כבכור לפני זריקת דמים¹⁹³. המתיר לומד מהכתוב: "אִישׁ פִּי יִדָּר נֶדָּר" עד שידור בדבר הנדור, למעט מי שמתפּיס בדבר האסור, בבכור שקדוש משעת לידתו. ומי שאוסר סובר שהכתוב "נֶדָּר לֵה" "בא לרבות את מי שמתפּיס בדבר האסור, בבכור מפני שגם בכור נחשב לדבר הנדור במדת מה¹⁹⁴ מפני שיש מצוה להקדישו. ומי שמתיר דורש מהכתוב לה' לרבות את המתפּיס בחטאות ואשמות, אפילו שהחוטא חייב להביאם ואינם באים בנדבה. שואלת הגמרא, מה ראית לרבות את המתפּיס בחטאת ובאשם ולמעט את המתפּיס בבכור? עונה הגמרא, שהמתיר מרבה את המתפּיס בחטאת ואשם שקדושים על ידי נדרו¹⁹⁵, וממעט את הבכור שקדוש ממעי אמו. והאוסר אוסר כשמתפּיס בבכור, מפני שיש מצוה להתפּיס את הבכור. וכמו ששנינו בברייתא, משום רבי אמרו שלומדים ממה שנאמר: "כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלַד בְּבִקְרָךְ וּבְצִאֲנֶךָ הַזֶּכֶר תִּקְדִּישׁ" שיש מצוה למי שנולד בכור בהמה טהורה בביתו להקדישו בפיו, אפילו שהוא קדוש משעה שנולד¹⁹⁶. והמתיר סובר שבכור אינו דבר הנדור אלא דבר האסור מפני שגם אם הבעלים לא הקדיש אותו הוא קדוש מעצמו.

והספק של רמי בר חמא אם מי שמתפּיס בבשר שלמים אחרי זריקת הדם מתפּיס בעיקרו, או בהיתר, לא נפשט¹⁹⁷.

193 או אפילו בכור סתם, שגם לשון זה פירושו כבכור לפני זריקת הדם. ר"ן.

194 אבל אינו מתפּיס בנבלות וטרפות שהם דבר האסור לגמרי. רא"ש ותוס',

195 אע"פ שהוא חייב להביאם נקראים דבר הנדור מפני שהוא בורר את הבהמה שמביא אבל בבכור הוא חייב להקדיש רק את זה שנולד בכור. ר"ן. והתוס' אומר שחטאת ואשם אינם קדושים בלא שיקדישם..

196 וקדושתו באה גם ממעי אמו וגם מחמת דיבורו. תוס'.

197 הרמב"ן כתב בהלכותיו שההלכה היא שהוא מתפּיס בהיתר ולא בעיקרו, ממה שמסיקים במסכת נזיר במי שאמר הריני נזיר ושמע חברו ואמר ואני וכו', רמב"ן מובא בר"ן. אבל הרמב"ם פוסק שמתפּיס בעיקרו. הר"ן בשבועות אומר שהרמב"ם פוסק שמתפּיס בעיקרו כיון שרבא ורבינא בסוגייתנו רצו להוכיח את זה. והוא מחלק בין הנזירים שהם אנשים שונים, וכל אחד מתפּיס בזה שקדם לו, אבל האדם עצמו מתפּיס בעיקרו.